

stichting **nivoz**

Jaarprogramma schooljaar 2019-2020

- Opleidingen
- Podium
- Platform hetkind
- Denktank

*NIVOZ sterkt leraren en schoolleiders
bij de uitvoering van hun pedagogische opdracht*

Voorwoord

In de praktijk van onderwijs en opvoeding is er een groeiende behoefte aan pedagogisch denken, pedagogische reflectie en betekenisvolle pedagogische theorie. Stichting NIVOZ is op dit moment een van de belangrijke plaatsen waar in deze behoefte wordt voorzien.

NIVOZ is een (vrij)plaats waar leraren, schoolleiders en andere onderwijsprofessionals zich sterken in hun pedagogische opdracht en handelen. Ze opereert vanuit vier pijlers:

- > [NIVOZ-opleidingen](#): trajecten gericht op het pedagogisch handelen van leerkrachten en schoolleiders, in po, vo, mbo en hbo
- > [NIVOZ-podium](#): inspirerende onderwijsavonden, lezingen, symposia en studiedagen vanuit pedagogisch perspectief
- > [NIVOZ-platform hetkind](#): online platform met verhalen en artikelen waarin theorie en praktijk van pedagogisch handelen samenkomen
- > [NIVOZ-denktank](#): legitimering van de pedagogische onderwijspraktijk vanuit een breed palet aan wetenschappelijke bronnen

Voor leraren en schoolleiders in po, vo, mbo en hbo die inspiratie of legitimering zoeken of zich willen ontwikkelen in hun pedagogisch handelen bieden we het *NIVOZ-jaarprogramma* voor het schooljaar 2019/2020. We schetsen daarin onder meer de mogelijkheden in onze NIVOZ-trajecten. Nieuw is namelijk dat het open, individuele traject Pedagogische Tact komend schooljaar in vier regio's te volgen is: Amsterdam, Rotterdam, Cuijk (Noordoost-Brabant) en op onze thuishaven in Driebergen. Ook bieden we een uitgebreid overzicht van vijf, nieuwe inspirerende [NIVOZ-onderwijsavonden](#), waarvoor andermaal een passe-partout te koop is.

Met het lezen van dit NIVOZ-jaarprogramma hopen we je te informeren, dan wel de keuze voor één van de opleidingen of bijeenkomsten van NIVOZ iets te vergemakkelijken.

Gabrielle Taus en Rob Martens
directie van stichting NIVOZ

Inhoudsopgave

3	Voorwoord	
5	NIVOZ-opleidingen	
	Persoonlijke ontwikkeltrajecten PT, PL en PV	(7)
	Data, kosten en info	(12)
	Proeven aan Pedagogische Tact	(15)
	Impact van trajecten	(17)
	Coalitie van leraren en schoolleiders	(18)
19	NIVOZ-podium	
	Vijf activiteiten	(21)
	Onderwijsavonden Jaarthema	(23)
	Profiel sprekers	(25)
27	NIVOZ-platform hetkind	
	Blogs, verhalen en kernpublicaties	(29)
	Wie lezen en schrijven er?	(29)
	Bloggerscollectief	(30)
	Redactie	(30)
	Pedagogische canon	(31)
	Nieuwsbrief	(32)
	Sociale media	(32)
33	NIVOZ-denktank	
	Onderzoek en activiteiten	(35)
	Leerstoel Pedagogische dimensies	(36)
	Vijf richtinggevende thema's	(37)
	Oratie	(37)
	Kring van Lectors	(37)
	Promovendi	(38)
39	Over NIVOZ	
	Waarom NIVOZ	(41)
	Organisatie NIVOZ	(43)
	Historie NIVOZ	(43)

nivoz

: opleidingen

*Trajecten gericht op het pedagogisch
handelen van leerkrachten en schoolleiders,
in po, vo, mbo en hbo*

Persoonlijke ontwikkelingstrajecten

Pedagogische Tact, Leiderschap en Verdieping

- *Herken jij jezelf in de opdracht om die onderwijspraktijk te creëren waarin ieder kind erbij hoort en laat zien wat het kan?*
- *Denk en handel jij vanuit een positief en geëmancipeerd mensbeeld en neem je in jouw lespraktijk het perspectief van de leerling in?*
- *Ben jij als leraar, schoolleider of onderwijsbegeleider je eigen instrument in de verdere ontwikkeling van goed onderwijs?*
- *Denk jij na over (de ontwikkeling van) jouw pedagogische opdracht en de verantwoordelijkheid die het onderwijs heeft in de ontwikkeling van onze maatschappij?*

Kern van goed onderwijs en van goede resultaten is voor ons de relatie waarbij leraren weten hoe ze intelligent en met compassie kunnen reageren op hun leerlingen en op de ontwikkeling van zichzelf en collega's. Daar waar leraren pedagogisch tactvol handelen, kan je ook zeggen. Zowel mentaal, emotioneel als fysiek. Het gaat hierbij niet om een set vaardigheden die je hebt, maar om wie je bent en waarvoor je staat. Om zelfkennis, vertrouwen in jezelf, in je leerlingen, in je collega's. De ander 'verstaan' en weten waar je met hen naar toe wilt: je pedagogische opdracht.

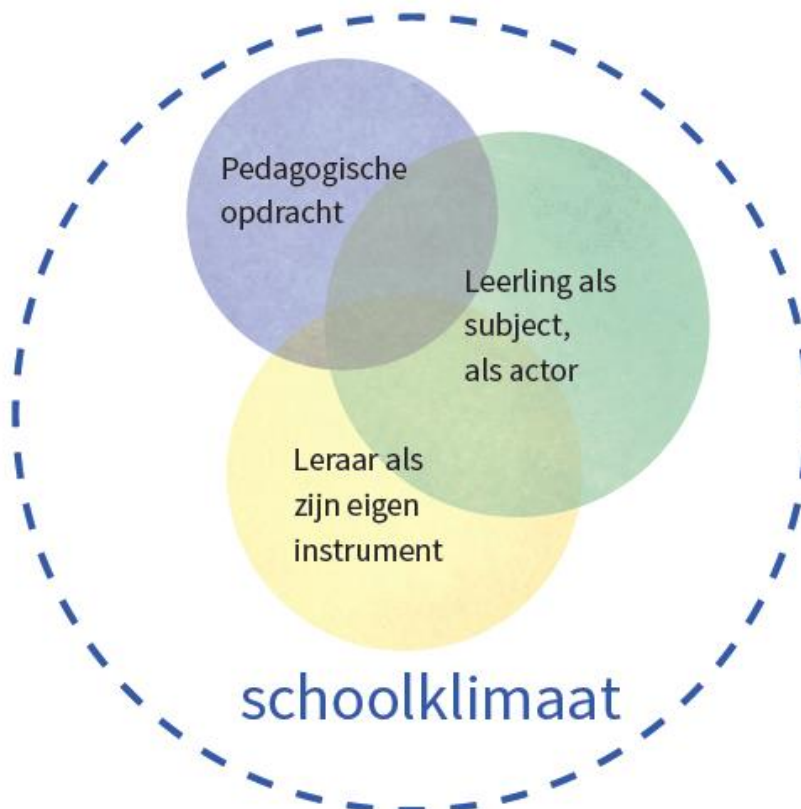
Hoe ontwikkel je pedagogisch tactvol handelen als leraar of schoolleider? Hoe houd je jezelf 'scherp' in dit opzicht? Hierop is eigenlijk maar één antwoord: door je te spiegelen aan je leerlingen of aan collega's. Je leert het van je eigen praktijk, van wat anderen daarvan aan jou teruggeven en van jouw reflectie daarop.

Bij stichting NIVOZ bieden we drie trajecten aan:

- [Pedagogische Tact](#) (PT) – voor leraren, docenten en onderwijsbegeleiders
- [Pedagogisch Leiderschap](#) (PL) – voor schoolleiders en leidinggevenden
- [Pedagogische Verdieping](#) (PV) – voor iedereen die PT of PL heeft gevolgd

In het traject Pedagogische Tact (PT) en Pedagogische Verdieping (PV) staan vier 'aandachtsgebieden' centraal. Deelnemers ontwikkelen zich als individu en als team langs aspecten van 'leraar zijn' binnen een school.

1. **Pedagogische opdracht.** Wat is volgens jou de bedoeling van onderwijs in relatie tot de samenleving? En wat betekent dit voor je rol en verantwoordelijkheid in de ontwikkeling van leerlingen?
2. **De leraar is zijn eigen instrument.** Inzicht in eigen kwaliteiten en die manifesteren in je handelen.
3. **Leerling zien als partner en actor.** Kennis van de leerling, perspectief van de ander kunnen en willen innemen.
4. **Leraar zijn binnen een team.** Een onderzoekende en open houding in het team, werken vanuit een gezamenlijke visie en elkaar als steunbron ervaren.

Versterkend aan deze aspecten werken schoolleiders in het traject Pedagogisch Leiderschap (PL) aan hun pedagogische opdracht, hoe zij het potentieel wekken van de leraren en het team, en daarin hun eindverantwoordelijkheid nemen.

Deelname aan een NIVOZ-traject vraagt commitment, een bereidheid om naar jezelf te kijken, de interacties met je leerlingen onder de loep te nemen en onderzoek te doen naar hoe je verder kunt groeien. Het vraagt moed om te handelen op basis van je eigen visie en opdracht.

Welke leraar/schoolleider/onderwijsbegeleider wil je zijn? Waar sta je voor? Wat zijn jouw kwaliteiten? Wat staat je in de weg om meer en meer te worden wie je wilt zijn? Welke oordelen, cynismen en angsten staan jou in de weg?

Vanuit welke oriëntaties werken we?

- Het bewustzijn dat je leerling 'iemand' is en 'een ander', met zijn eigen waarnemingen, gedachten, behoeften en motivatie.
- De kunst om je leerlingen en hun ervaringen te verstaan.
- Het bewustzijn dat een leraar onlosmakelijk deel uitmaakt van het welbevinden en de betrokkenheid van zijn leerlingen en van hun resultaten.
- Zelfvertrouwen en vertrouwen in de mogelijkheden en de goede motieven van leerlingen.
- Weten waar je met je leerlingen naar toe wilt, vanuit je pedagogische kompas en oordeelsvermogen.

Met elkaar verwijzen deze oriëntaties naar wat we een goede pedagogische relatie zouden noemen, zoals we die dagelijks en overal kunnen aantreffen. Vanuit deze oriëntaties wordt je praktijk volwaardiger en meer bevredigend omdat je het niet alleen doet, maar samen. Met je collega-docenten, maar ook en vooral met de leerlingen.

Resultaten

De resultaten verschillen per persoon. De vraag is: waar wil jij aan werken? In zijn algemeenheid kunnen we zeggen dat leraren dichterbij hun leerlingen komen, ze krijgen meer van hen terug. Datzelfde geldt voor schoolleiders ten opzichte van hun leraren of docenten. Deelnemers krijgen meer tijd, meer waardering, voelen zich minder belast en zien zichzelf effectiever met een groter professioneel welbevinden als resultaat. Zij zien dat zij van grotere betekenis zijn bij de ontwikkeling en vorming van de ander (hun leerlingen of leraren) dan zij voorheen dachten.

Docenten

Het traject wordt begeleid door [docenten van stichting NIVOZ](#). De inhoud van het traject wordt gevormd door eigen praktijkervaringen, biografische ervaringen, (groeps) reflecties, waarbij de NIVOZ-docent(en) zorgdragen voor een veilige sfeer. Zij geven richting, bemiddelen en ondersteunen bij het loslaten van bestaande en het vinden van andere verhoudingen in klas en school; met meer rust, meer ruimte en meer vertrouwen. Daardoor is sprake van een sterkere ontwikkeling van leerlingen. Zij wijzen ook de weg naar belangrijke bronnen van inspiratie en naar theorie, die praktijkervaringen inzichtelijker kunnen maken.

Het traject is geen cursus (waarbij je een reeks lessen doorloopt) of een training (waarbij je iets nieuws krijgt aangeleerd), maar een ontwikkelproces die je zelf én

eventueel met je collega's gestalte geeft.

Individuele deelname of als team/school aan het werk?

Incompany: Ben je als schoolleider of bestuur geïnteresseerd in onze trajecten, voor jouw school of stichting? Neem dan contact op met de NIVOZ-backoffice via info@nivoz.nl of 0343-556750. Afhankelijk van de vraag word je doorverbonden met de juiste persoon om te onderzoeken wat NIVOZ kan betekenen.

Individuele deelname: Ben je als individuele leraar, schoolleider of onderwijsbegeleider - po, vo, mbo of hbo - geïnteresseerd in een traject, dan is er een mogelijkheid om het open traject in Driebergen te volgen. Het traject bestaat uit zes, zeven of acht bijeenkomsten gedurende het schooljaar - met tussendoor opdrachten in je eigen schoolpraktijk. Een van onze NIVOZ-docenten staat je graag te woord voor een verkennend gesprek.

NIVOZ heeft een grote impact gehad op hoe ik ben als docent. Aan de ene kant zoek ik nu veel meer het perspectief van de leerling en stel mezelf en collega's voortdurend de vraag: wat doet dit met de leerling? Aan de andere kant heb ik mezelf aangeleerd om mijn tijd en energie te besteden aan de zaken waar ik invloed op heb en me minder druk te maken om alles wat buiten mijn bereik ligt. Dit maakt dat ik nu veel vaker de docent kan zijn die ik graag wil zijn.

Anton Nanninga, docent economie op het Pantarijn in Wageningen.

NIVOZ in vier regio's

Ben je een leraar die zich wil inschrijven voor een open traject, dan kun je met ingang van het nieuwe schooljaar in vier regio's terecht. NIVOZ start het PT-traject nog altijd op haar thuislocatie in Driebergen, maar ook in Cuijk (Noordoost-Brabant) en in de regio's Amsterdam en Rotterdam. Het PL-traject wordt aangeboden in twee regio's (Driebergen en Rotterdam), PV blijft beperkt tot de locatie op landgoed De Horst in Driebergen.

We waren vergeten waar het bij pedagogiek om gaat. In de opvoedings- en onderwijswetenschappen gaat het alleen om het 'hoe', maar het gaat in opvoeding en onderwijs ook altijd om het 'wat', het 'waartoe' en het 'wie'. En daar gaat de pedagogiek over. Het NIVOZ heeft ons daar weer alert op gemaakt.

Wouter Pols is auteur, onderzoeker en voormalig docent-opleider

Data, kosten en info

Open traject Pedagogische Tact (PT)

De bijeenkomsten zijn van 10.00 - 16.00 uur. Inloop: vanaf 09.30 uur.
Maximaal 18 deelnemers per groep. Kosten: € 1.695,- per persoon, inclusief leer materiaal en catering (lunch).

Data Driebergen

Begeleiding: Merlijn Wentzel en Anniek Verhagen. Locatie: landgoed De Horst

- dinsdag 24 september 2019
- donderdag 31 oktober 2019
- maandag 2 december 2019
- donderdag 23 januari 2020
- woensdag 4 maart 2020
- maandag 6 april 2020
- woensdag 10 juni 2020

Data Cuijk (Noordoost Brabant)

Begeleiding: Ellen Emonds en Anniek Verhagen. Locatie: La Tertulia in Sint Agatha

- dinsdag 3 september 2019
- dinsdag 22 oktober 2019
- donderdag 28 november 2019
- donderdag 9 januari 2020
- dinsdag 18 februari 2020
- donderdag 2 april 2020
- donderdag 14 mei 2020

Data Rotterdam

Begeleiding: Marleen van der Krogt en Merlijn Wentzel. Locatie: in de buurt van Rotterdam

- vrijdag 20 september 2019
- vrijdag 15 november 2019
- vrijdag 10 januari 2020
- vrijdag 14 februari 2020
- vrijdag 20 maart 2020
- vrijdag 29 mei 2020
- vrijdag 19 juni 2020

Data Amsterdam

Begeleiding: Martijn Galjé. Locatie: in Amsterdam

- maandag 4 november 2019
- maandag 9 december 2019
- maandag 13 januari 2020
- maandag 10 februari 2020
- maandag 23 maart 2020
- maandag 20 april 2020
- maandag 18 mei 2020

Introductiefilmpje: *PT in 3 minuten*

Pedagogische Tact in 3 minuten! Kan dat? Bij NIVOZ hebben we een poging gedaan om de inhoud van ons basistraject te vatten in een [kort, getekend beeldverhaal](#). In dit filmpje is dat - wat in woorden soms nog zo moeilijk te vatten is - bijeengebracht. We denken dat het een goede introductie biedt, voor jou als leraar, of als geïnteresseerde. Maar ook biedt deze video voor docenten die PT volgen of al hebben gevolgd een helder beeld. Zo houd je focus. Dit is mijn pedagogische opdracht. Hier doe ik het voor! Handig dus om met collega's of vrienden te delen.

Open traject Pedagogisch Leiderschap (PL)

De acht bijeenkomsten zijn van 10.00 - 16.00 uur. Inloop vanaf 09.30 uur. Maximaal 18 deelnemers per groep. Kosten: € 3.100,- per persoon, inclusief leermateriaal en catering (lunch).

Schoolleiders in het Primair Onderwijs die Pedagogisch Leiderschap (PL) volgen vanuit stichting NIVOZ, kunnen hiermee het thema ‘Persoonlijk leiderschap’ afronden voor hun herregistratie in het schoolleidersregister PO. De leergang Pedagogisch Leiderschap is opgenomen in de opleidingscatalogus van het schoolleidersregister VO.

Data Driebergen

Begeleiding: Suzanne Niemeijer en Marleen van der Krogt. Locatie: landgoed De Horst.

- dinsdag 17 september 2019
- donderdag 31 oktober 2019
- woensdag 20 november 2019
- dinsdag 14 januari 2020
- woensdag 4 maart 2020
- dinsdag 21 april 2020
- donderdag 14 mei 2020
- donderdag 11 juni 2020

Data Rotterdam

Begeleiding: Marleen van der Krogt en Anniek Verhagen

- vrijdag 27 september 2019
- vrijdag 1 november 2019
- maandag 9 december 2019
- vrijdag 17 januari 2020
- donderdag 20 februari 2020
- vrijdag 27 maart 2020
- vrijdag 15 mei 2020
- maandag 22 juni 2020

NIVOZ zorgt voor een inhoudelijk uitkijkpunt in een turbulent onderwijslandschap, waardoor ik iedere keer weer op een betekenisvolle manier kan meedoen. NIVOZ faciliteert een structurele dialoog over het belang van pedagogiek in het bijdragen aan het onderwijs van morgen.

Maarten Stuifbergen, directeur-bestuurder Montessorischool Leidschenveen, documentairemaker “iedereen is leraar”

Open traject Pedagogische Verdieping (PV)

De zes bijeenkomsten zijn van 10.00 - 16.00 uur. Inloop van 09.30 uur.
Maximaal 18 deelnemers per groep. Kosten: € 1.500,- per persoon, inclusief leermateriaal en catering (lunch).

Data Driebergen

Begeleiding: Suzanne Niemeijer en Martijn Galjé. Locatie: Driebergen, Landgoed de Horst

- woensdag 18 september 2019
- dinsdag 29 oktober 2019
- dinsdag 17 december 2019
- woensdag 5 februari 2020
- woensdag 8 april 2020
- dinsdag 26 mei 2020

Alle NIVOZ-trajecten zijn vrijgesteld van btw-heffing. NIVOZ is CRKBO geregistreerd. Alle deelnemers aan de open trajecten hebben toegang tot de NIVOZ-onderwijsavonden in het schooljaar 2019-2020.

Proeven aan Pedagogische Tact, aan NIVOZ?

Op dinsdag 8 oktober 2019 (19.30 uur) is er gelegenheid om twee uur te proeven aan onze trajecten: Pedagogische Tact en Pedagogisch Leiderschap. Dat gebeurt op onze thuislocatie in Driebergen, op landgoed De Horst. Docenten en deelnemers kunnen je een indruk geven en een ervaring bieden hoe er wordt gewerkt binnen onze opleidingen en trajecten. In het komende schooljaar 2019-2020 is er nog drie keer een gelegenheid om kennis te maken met NIVOZ, te weten op de avonden van donderdag 19 maart 2020, woensdag 15 april 2020 en maandag 18 mei 2020.

- *Geen kosten, wel inschrijving*
- *Voor leraren, schoolleiders en bestuurders*
- *Voor po, vo, mbo en hbo*
- *Locatie De Horst 1, Driebergen, gebouw Vossesteyn*

Via de website of [achter deze link](#) kun je je aanmelden!

Coalitie voor leraren, schoolleiders

Zes bijeenkomsten gedurende het schooljaar

Na de zomer (19 september) start NIVOZ met een nieuwe coalitie. We nodigen jou leraar/docent, schoolleider/rector uit om mee te doen. Met anderen vorm je een duurzame leergemeenschap voor tenminste één schooljaar lang. We hebben zes bijeenkomsten door het jaar heen op onze eigen locatie in Driebergen.

In de coalitie deel je met elkaar waar je voor staat en welke vragen en zorgen je hebt, werkend vanuit pedagogische waarden en oriëntaties. De coalitie vormt een groep *'critical friends'* die elkaar steunt in deze ambitie én kritische vragen stelt, oefent in het hanteren van ieders persoonlijk moreel kompas en elkaar voortdurend herinnert aan het voornemen daarop te (blijven) koersen.

De ervaring van afgelopen jaren heeft geleerd dat deelname van twee collega's verbonden aan dezelfde school of organisatie, het krachtigst is. Individuele deelnemers zijn uiteraard ook van harte welkom.

Informatie

De coalitie-bijeenkomsten vinden plaats in Driebergen, in gebouw Vossesteyn op landgoed De Horst, vijf keer op de middagen van de vijf onderwijsavonden en een extra afsluitende bijeenkomst. Tijden: 13.30 - 17.00 uur. De coalitie-bijeenkomsten worden gefaciliteerd door Rikie van Blijswijk en Ton van Rijn.

De kosten voor zes coalitiebijeenkomsten bedragen € 895,- (BTW vrij) incl. maaltijden ter afsluiting én deelname aan alle vijf onderwijsavonden.

Data coalitie

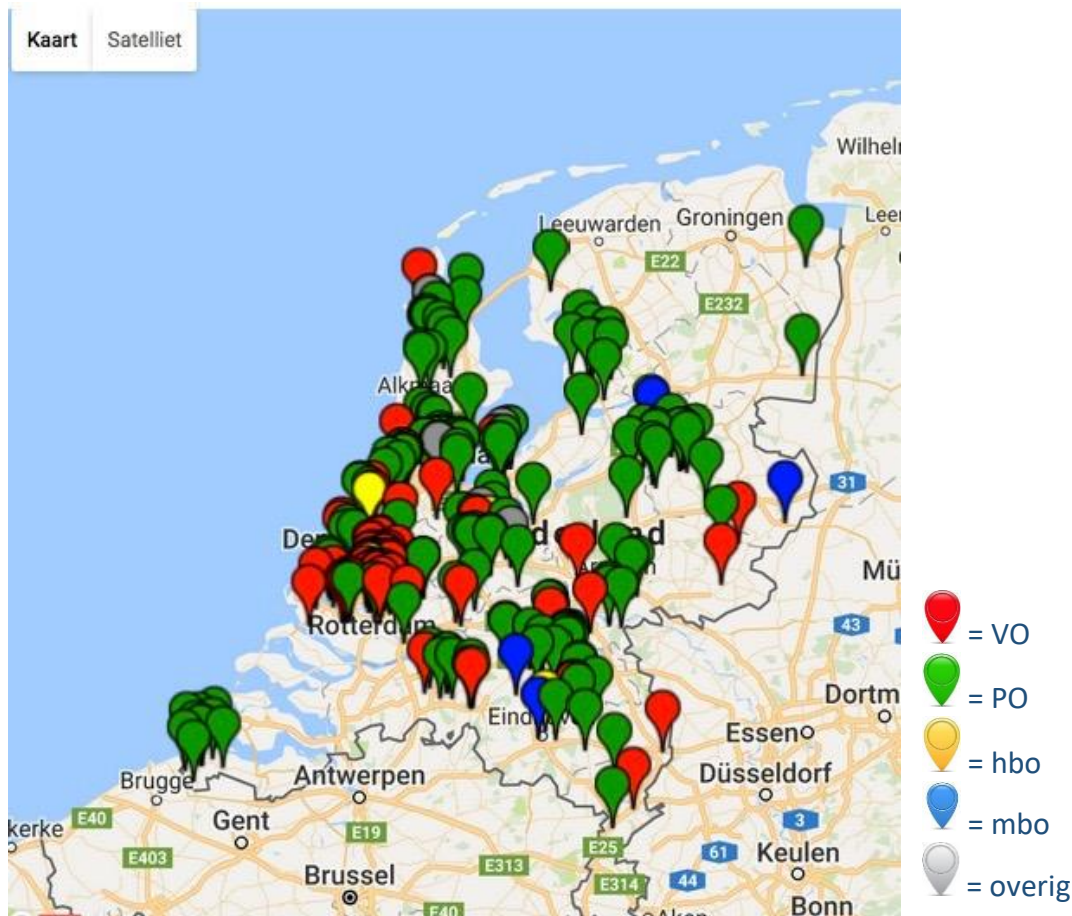
- donderdag 19 september 2019
- donderdag 14 november 2019
- donderdag 23 januari 2020
- woensdag 4 maart 2020
- donderdag 14 mei 2020
- woensdag 17 juni 2020

Vragen en aanmelden

Voor meer informatie, vragen of aanmelding, bel dan naar Rikie van Blijswijk: 06-50202682. Je kunt je ook [direct aanmelden](#) door een mail te sturen naar info@nivoz.nl o.v.v. deelname coalitie 2019-2020.

Impact van trajecten

Vanaf 2008 hebben meer dan zesduizend leraren deelgenomen aan de trajecten Pedagogische Tact en Pedagogisch Leiderschap. Een groot aantal deed dat met hun school of schoolteam, incompany. We hebben de scholen (po, vo, mbo, hbo, universitair of anders) gebundeld op een landkaart.

NIVOZ: omdat verbeeldingskracht, intuïtieve tact en bemoediging daar een elkaar versterkende pedagogische driehoek vormen. NIVOZ werkt met leerkrachten altijd uitdrukkelijk bemoedigend. Dat is belangrijk, want alleen bemoedigde leerkrachten zijn in staat, om kinderen en jeugdigen zelf te bemoedigen. De eigen bemoediging is daarvoor een onontbeerlijke voorwaarde. NIVOZ werkt met – en bereikt – de nodige balans en dialoog tussen theorie en praktijk. Alleen als gelijkwaardige ‘teampartner’ kunnen ze voor elkaar van betekenis zijn.

Beate Letschert, Duitse pedagoge, auteur van ‘Dennis de schrik van de school’

nivoz : podium

*Inspirerende onderwijsavonden,
lezingen, symposia en studiedagen
vanuit pedagogisch perspectief*

NIVOZ-podium

Stichting NIVOZ sterkt leraren, schoolleiders en andere betrokkenen bij de uitvoering van hun pedagogische opdracht, opdat ieder mens verantwoordelijk en verbonden in de samenleving kan staan. In het NIVOZ-podium vind je alle publieke bijeenkomsten waarin sprekers (hoogleraren, onderzoekers, leraren, schoolleiders en andere onderwijsbetrokkenen) voor input zorgen.

We onderscheiden vier varianten:

- [Onderwijsavonden Driebergen](#)
- [Masterclasses](#)
- [Symposia en conferenties](#)
- [Sprekersbureau](#)

Onderwijsavonden Driebergen

Ieder schooljaar organiseert NIVOZ een serie Onderwijsavonden in Driebergen, met lezingen van prominente sprekers. Duizenden leraren, schoolleiders en onderwijsbetrokkenen vonden eerder al de weg naar theater Maitland op landgoed De Horst in Driebergen, dat daarmee een vertrouwde plek is geworden voor inspiratie, legitimatie en verbinding.

Door de Onderwijsavonden in het schooljaar 2019-2020 is een rode draad te vinden vanuit het nieuwe jaarthema: *De grote wereld en de kleine wereld. Naar een pedagogiek van de hoop*. Vorig jaar was het jaarthema: *Spelen, leren, maken*. Je vindt verderop een overzicht van de sprekers en informatie over de kaartverkoop.

Door NIVOZ heb ik een kant van mijzelf als leraar verder kunnen ontwikkelen en mijzelf verder durven openstellen als mens. De bijeenkomsten met de bloggers, de Onderwijsavonden en de verhalen op NIVOZ-platform hetkind zorgen ervoor dat ik mij ervan bewust ben geworden en blijf dat onderwijs in essentie een bijzondere interactie is tussen mensen. Dagelijks, samen, met open ogen, een open geest en een open hart, stapjes zetten.

Frans Droog, vo-leraar op Wolfert Lyceum in Bergschenhoek, initiator MeetUpNL, EduHackathonNL

Masterclasses

Vanuit actuele onderwijs- of juist pedagogische thema's en kwesties ontstaat er behoefte aan verdieping en vertaling naar de praktijk. NIVOZ maakt het in Masterclasses mogelijk om met elkaar en de spreker een laagje verder te kijken. Een eventuele masterclass zal gedurende het schooljaar worden aangekondigd via de eigen sociale media-kanalen, nieuwsbrieven en via de website.

Symposia

Stichting NIVOZ organiseert ook mini-symposia, nationaal en internationaal. Of levert een bijdrage in partnerschap. We hebben er al diverse achter de rug, een korte opsomming:

- [Ecologisch bevraagd, pedagogisch uitgedaagd](#) (2019)
- [Tijd voor pedagogiek](#) (2018)
- [Unfolding Human Potential](#) (2017)
- [Leider Zijn](#) (2014)
- [Stem van de Leerling](#) (2014)

Sprekersbureau

NIVOZ-sprekers dragen de pedagogische paragraaf uit, richten zich op tact en leiderschap en onderbouwen hun inbreng met wetenschappelijke inzichten. Zij verzorgen lezingen op locatie en op aanvraag. Daarmee kunnen ze een rol spelen om uw studiedag, conferentie of themabijeenkomst van nieuwe invalshoeken en inspiratie te voorzien, dan wel een inleiding te verzorgen met het oog op mogelijk volgende ontwikkelstappen.

Zoekt u een spreker, prikkelende columnist, panellid of docent voor een workshop of masterclass? Kijk op [onze website](#) voor de betreffende docenten en mogelijkheden.

Onderwijsavonden 2019-2020

Jaarthema: *De grote wereld en de kleine wereld,
Naar een pedagogiek van de hoop*

Onderwijs staat in de wereld van nu en bereidt, in haar kleine wereld, leerlingen voor op de wereld van morgen. In het jaarthema 2019-2020 willen we verkennen hoe we van deze kleine wereld een wereld van hoop en optimisme kunnen maken. Hier vind je een inleidende tekst en een overzicht van de vijf Onderwijsavonden met sprekers.

Soms lijkt het niet makkelijk om optimisme en hoop uit te dragen. Zelfs het jeugdjournaal kan niet om de problemen heen in onze samenleving en om de zorgen die we daarover kunnen hebben. We hebben het vaak over het grote ongenoegen in onze samenleving, over boze kiezers, de gele hesjes, over verrechtsing van het politieke klimaat. We hekelen politici en gezagsdragers zonder visie of overtuiging, en maken ons zorgen over nepnieuws. Soms lijkt emotionele incontinentie het te winnen van respectvolle argumentatie. En alsof dat nog niet genoeg is, zijn er zorgen over de haperende integratie van minderheden in ons land, en de groeiende ongelijkheid.

Volgens het SCPB trekt de burger zich terug in de beslotenheid van zijn eigen huis en kring, de samenleving aan zichzelf overlatend. Zeker ook als die samenleving zijn zorgen over bijvoorbeeld identiteitsverlies of de kosten van verduurzaming van energie afserveert als respectievelijk xenofobie of dom. Dan stukt het gelijkwaardig gesprek en krijgt emotie de overhand.

Onderwijs kan en mag dat natuurlijk niet doen. Het moet met een hoopvol perspectief leerlingen voorbereiden op de wereld. Hoe doen we dat? Gelukkig zijn er naast genoemde zorgen ook genoeg dingen die goed gaan. Waar we hoop uit kunnen putten. Denk aan alledaagse voorbeelden van onbaatzuchtigheid, van liefde voor de publieke zaak en van saamhorigheid.

Hoe ziet in deze weerbarstige context de wereld van onze kinderen er uit en welk antwoord geven de scholen op de uitdagingen die zij zelf en hun leerlingen dagelijks tegenkomen? Kunnen wij in onze scholen tot een *common sense* komen, tot een door alle betrokkenen gedragen schoolethos en wat is daarvoor nodig? Wat is de boodschap van de school en wat gaat zij doen, in weerwil van de vele ambiguïteiten die haar plagen. Wat ervaart zij als haar verantwoordelijkheden?

Kortom, op welke manieren geef jij betekenis aan het binnenkomen van de grote wereld, in al haar schoonheid en lelijkheid in de klas?

Dit schooljaar komen er sprekers die op een verrassende en inspirerende wijze met een aantal van de grote thema's en dilemma's omgaan.

De vijf NIVOZ-onderwijsavonden in 2019-2020 zijn:

- donderdag 19 september 2019: [Trudy Dehue](#)
- donderdag 14 november 2019: [Micha de Winter](#)
- donderdag 23 januari 2020: [Jelmer Evers](#)
- woensdag 4 maart 2020: [Jan Terwel](#)
- donderdag 14 mei 2020: [Eddie Denessen](#)

Tickets

De onderwijsavonden vinden opnieuw plaats in het sfeervolle theater Maitland op Landgoed de Horst in Driebergen. Alle Onderwijsavonden beginnen om 19.30 uur. Vanaf 19.00 uur is er inloop mogelijk. Door [een passe-partoutkaart](#) (€ 135,-) aan te schaffen voor alle avonden, valt er geld te besparen. Voor de snelle beslissers (de eerste 100 aanmeldingen) is er zelfs een [Early-bird prijs van € 125,-](#). Achter deze link vind je de mogelijkheid. Een losse ticket voor één onderwijsavond kost € 35,-

Wilt u met een compleet schoolteam komen, van acht of meer personen, dan vragen we u contact op te nemen met Jetty van der Grift (er is dan korting mogelijk) via telefoonnummer 0343-556750 of info@nivoz.nl

U kunt zich aanmelden via www.nivoz.nl en ontvangt na betaling met iDeal een e-ticket. Aan de kassa zijn geen kaarten verkrijgbaar. *Refunds* zijn niet mogelijk, wel is een gekocht kaartje overdraagbaar aan iemand anders.

NIVOZ zou ik het pedagogisch hart van Nederland willen noemen. Waar de pedagogisch opdracht van het onderwijs een gekoesterde verantwoordelijkheid is. Voor mij bieden de ontmoetingen in Driebergen - en de figuurlijke ontmoetingen in blogs, onderzoek en artikelen - de kans om me keer op keer te verhouden tot de bedoeling: het beste van jezelf geven voor de beste kansen voor kinderen.

Edith van Montfort, college van bestuur SAAM*-scholen

Profiel sprekers

Trudy Dehue

Als wetenschapsfilosoof en -socioloog heeft Trudy Dehue speciale aandacht voor de wetenschappen die mensen onderzoeken. Vooral bij de biologisch georiënteerde menswetenschappen interesseren haar de besluiten die onderzoekers voor anderen nemen, maar nog te vaak zonder hen. Van 1995 tot aan haar pensionering (in juli 2016) was Dehue hoogleraar 'theorie en geschiedenis van de psychologie' aan de Universiteit Groningen. Dehue promoveerde in 1990 op een proefschrift *De regels van het vak* over de veranderende betekenis van het begrip 'wetenschap' en 'objectiviteit' in de psychologie. Dehue heeft vele publicaties achter haar naam staan. Haar boek *De depressie-epidemie* (2008) werd bekroond met de NWO Eurekaprijs 2009 en in hetzelfde jaar was ze te gast bij het VPRO-programma Zomergasten. Het boek *Betere mensen* (2014) kreeg opnieuw uitvoerig aandacht met veel interviews en recensies en leidde ook tot allerlei uitnodigingen voor een lezing.

Micha de Winter

Micha de Winter is als bijzonder lector *Jeugd* verbonden aan de Hogeschool Utrecht. Hij doet met zijn promovendi en collega's onderzoek naar o.a. democratische burgerschapsvorming en radicalisering. De Winter was tot 2017 als hoogleraar Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken werkzaam aan de Universiteit Utrecht en deed onderzoek naar jeugdbeleid en preventie. Vanaf 2004 was hij Faculteitshoogleraar op de zgn. Langeveld-leerstoel. In 2013 werd De Winter benoemd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau, onder meer voor zijn wetenschappelijke bijdrage aan het maatschappelijke debat over jeugd en opvoeding. Hij wordt nog regelmatig geraadpleegd door de traditionele media bij actualiteiten die om duiding vragen.

Jelmer Evers

Jelmer Evers is docent geschiedenis op Unic, een middelbare school in Utrecht, maar bovenal onderwijsdenker en innovator. Jelmer is betrokken bij politiek, maatschappij en onderwijs. Vanuit deze achtergrond schrijft hij veel blogs en artikelen, die een groot (internationaal) publiek bereiken - zoals begin 2019 voor de [Washington Post](#). Vanaf augustus 2019 neemt hij zitting in het dagelijks bestuur van de Algemene

Onderwijsbond. Jelmer initieerde en schreef mee aan [Het Alternatief – Weg met de afrekencultuur in het onderwijs!](#) (2013), het boek dat een bijdrage was aan het publieke debat over het waartoe van onderwijs. In maart 2015 verscheen [Flip the System](#) - de internationale opvolger. In zowel 2015 als in 2016 werd hij genomineerd voor de Global Teacher Prize.

Jan Terwel

Prof. dr. Jan Terwel is emeritus hoogleraar Onderwijspedagogiek aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Zijn belangrijkste bijdragen betreffen onderzoek naar het curriculum, naar groepering in het onderwijs, naar leren in samenwerkingsverbanden vanuit individuele verschillen, met name in het lager en secundair wiskundeonderwijs.

In 2018 was Terwel een van de auteurs van het boek '[Die droom heb ik nog steeds](#). Schoolloopbanen en levensverhalen van jongeren in een diverse samenleving.' De auteurs volgen deze jongeren met toetsen en interviews van hun 10e tot hun 29e jaar, misschien wel de meest ingrijpende jaren in een mensenleven. Dit boek is een vervolg op een publicatie uit 2011, [Tussen afkomst en toekomst](#).

Eddie Denessen

Eddie Denessen is universitair docent aan de Radboud Universiteit (RU), voor zowel in de vakgroep [Behavioural Science Institute](#) als in [Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling](#). Sinds 2016 bekleedt hij als bijzonder hoogleraar de Sardes-leerstoel 'Sociaal-culturele achtergronden en differentiatie in het onderwijs' aan de Universiteit Leiden. Na zijn opleiding Onderwijskunde aan de RU (1994) is Eddie Denessen in 1999 aan de RU gepromoveerd op een onderzoek naar opvattingen over onderwijs in Nederland. Na zijn promotie heeft hij zich verder gespecialiseerd in diverse onderzoeksgebieden gerelateerd aan kansenongelijkheid in het onderwijs, zoals leraarverwachtingen, differentiatie in het onderwijs, schoolkeuze, schoolsegregatie en ouderbetrokkenheid.

Denessen is voorzitter van de divisie Onderwijs en Samenleving van de *Vereniging voor OnderwijsResearch* en lid van de stuurgroep van het *European Research Network About Parents and Education* (ERNAPE).

nivoz : platform **hetkind**

*Online platform met verhalen en artikelen
waarin theorie en praktijk van
pedagogisch handelen samenkomen*

Symposium
A dialogue on core qualities and
practices needed in education
February 8th & 9th, 2017, Driebergen The Netherlands

human potential

What is "whole" ?
What is at the heart of

NIVOZ-platform hetkind

Via online verhalen en publicaties willen we bezoekers laten deelnemen aan een meer fundamenteel gesprek over goed onderwijs en de vele (pedagogische) keuzes die je daarin maakt. Op [NIVOZ-platform hetkind](#) ligt een schat aan lezenswaardige blogs en (wetenschappelijke) artikelen en verhalen, inmiddels meer dan 4000.

Blogs, verhalen en kernpublicaties

In het afgelopen jaar zijn er ongeveer 350 nieuwe publicaties (schatting) bijgekomen. Via sociale media (facebook en twitter) worden er elke dag ook twee 'oude artikelen' van een nieuw jasje voorzien (update) en opnieuw gepubliceerd. Daardoor lezen onze volgers dagelijks drie nieuwe NIVOZ-berichten.

De publicaties zijn ondergebracht in acht dossiers en naar type/vorm. De namen van de dossiers zijn:

- Leraar zijn
- Leerling zijn
- Leider zijn
- Pedagogische tact
- Motivatie
- Ouders en school
- Curriculum
- Brede vorming
- Rechtdoen aan verschillen

Daarnaast bestaan de [NIVOZ-kernpublicaties](#). Deze artikelen (totaal 150) hebben een meer verdiepend karakter en beslaan kernthema's binnen NIVOZ.

Wie lezen en schrijven er?

Duizenden onderwijsbetrokkenen lezen al sinds 2010 dagelijks de verhalen, blogs en artikelen. Ze maken studie van theorieën en verdiepen zich in onderzoek. Maar ze doen ook zelf mee, door hun eigen dilemma's, vragen en ervaringen te beschrijven en te delen.

Wie zijn die mensen? Onderwijzers, opvoeders en betrokkenen die het appèl op en de urgentie van goed onderwijs ervaren en het belang van een eigen pedagogische

opdracht daarin. Iedere dag weer. Ze vormen een groep die via eigen persoonlijke ontwikkeling als mens het verschil maakt, om te beginnen in de eigen directe omgeving.

Zelf in de pen

Meer dan duizend mensen gingen je al voor met een eigen geschreven blog/verhaal. Je hoeft geen ervaren schrijver te zijn: onze redacteuren helpen je graag om een mooi verhaal te maken. Mail jouw voorstel of bijdrage naar redactie@nivoz.nl en samen komen we er dan wel uit!

De coördinatie van de content op de website is in handen van Annemiek Planting (a.i), Joyce van den Bogaard en Annonay Andersson. Zij lezen je bijdrage/artikel en proberen alle vragen binnen 72 uur / drie werkdagen te beantwoorden.

Bloggerscollectief

Er is een groep schrijvende leraren en docenten, schoolleiders en andere onderwijsbetrokkenen die nog actiever is en regelmatig blogs instuurt. De redactie van stichting NIVOZ heeft ze uitgenodigd om in een bloggerscollectief met elkaar in gesprek te gaan over hun bijdrage, over hun ontwikkeling en over het overkoepelende jaarthema, waar we het komende schooljaar in vijf [Onderwijsavonden](#) vanuit verschillende perspectieven naar gaan kijken.

De redactie

- > Annemiek Planting – a.planting@nivoz.nl
- > Annonay Andersson – a.andersson@nivoz.nl
- > Joyce van den Bogaard – j.vandenbogaard@nivoz.nl
- > Geert Bors – g.bors@nivoz.nl
- > Rikie van Blijswijk – r.vanblijswijk@nivoz.nl
- > Rob van der Poel – r.vanderpoel@nivoz.nl

Richtlijnen blogs en artikelen

We vormen een platform dat heel bewust pedagogische oriëntaties biedt, visie draagt en (morele) waarden communiceert: op weg naar ‘het goede doen, op het juiste moment, ook in de ogen van het kind’ (pedagogische tact). Daarbij letten we op het volgende: de thematiek is pedagogisch van aard (vanuit een bepaalde visie geschreven en communiceert morele waarden).

Het verhaal inspireert, heeft een verbindende toon en is voorzien van onderbouwing. Vragen die hierbij kunnen helpen zijn:

- In hoeverre is het blog aan de eigen ervaring gekoppeld, betreft de auteur zichzelf in het verhaal, is hijzelf jezelf de lerende? (inspiratie)
- In hoeverre verwijst de auteur naar andere (inspiratie)bronnen? (legitimatie)
- In hoeverre houdt de auteur ruimte en openheid, is de toonzetting uitnodigend naar anderen, zet het de ander aan om zijn verhaal te vertellen? (verbinding)

De auteur laat een verantwoordelijkheid/eigenaarschap zien, in de zin dat deze aanspreekbaar is op de inhoud en hierover in gesprek wil gaan. Het motief van de auteur is een bijdrage leveren aan een goede onderwijspraktijk. Het verhaal draagt iets constructiefs uit (biedt oplossingen of handreikingen).

Voor verdere richtlijnen verwijzen we naar [de pagina op de website](#).

Pedagogische canon

In de pedagogische canon bieden we een selectie van belangrijke actuele en historische bronnen waarmee stichting NIVOZ haar werk - het sterken van leraren en schoolleiders bij de uitvoering van hun pedagogische opdracht - mede legitimeert. Na de introductie van de betreffende pedagoog/onderwijskundige (bijna 30 in totaal) wordt in een korte tekst getracht de kern van zijn/haar werk te vangen. Voor een verdere studie verwijzen we je naar academische bronnen.

We hebben de bronnen ingedeeld in drie tijdvakken:

1945-2018: wetenschappelijke ontwikkeling van theorie en praktijk

1789-1945: industriële ontwikkeling en democratisering

1500-1789: van Renaissance naar Verlichting

Nieuwsbrief NIVOZ

Stichting NIVOZ brengt tweewekelijks een [nieuwsbrief](#) uit, die inmiddels naar bijna tienduizend onderwijsbetrokkenen wordt verstuurd. Je kunt je aanmelden voor deze nieuwsbrief via een inschrijfformulier dat je op elke webpagina terug kunt vinden.

Op de hoogte blijven?
Schrijf je in voor de nieuwsbrief

Ik ben bekend met het [privacystatement \(AVG\)](#).

Sociale Media

Vanzelfsprekend worden de publicaties van NIVOZ-platform hetkind ook automatisch gedeeld via sociale media. Wij zijn te vinden op Facebook, LinkedIn en Twitter.

Facebook hetkind: 20.300 pagina-volgers.

Facebook Pedagogische Tact: 7400 volgers.

Twitter

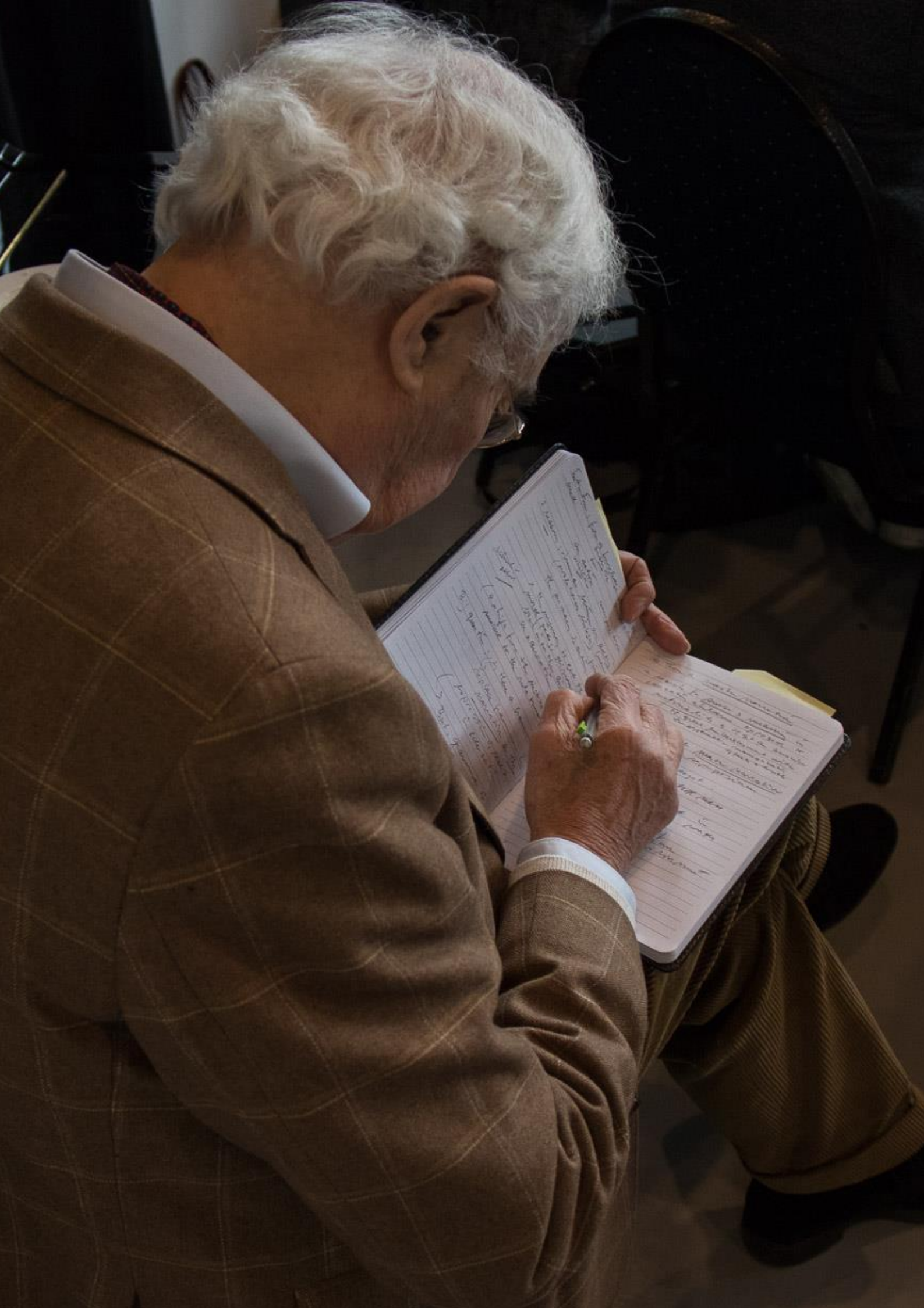
Platform hetkind	12.400 volgers
NIVOZ	4200 volgers

LinkedIn

Platform hetkind (groep)	3250 leden
Stichting NIVOZ (organisatie)	1187 volgers

nivoz : denktank

*Legitimering van de pedagogische onderwijspraktijk
vanuit een breed palet aan wetenschappelijke bronnen*

De **NIVOZ-denktank** stelt zich tot doel om bij te dragen aan de verbinding tussen handelen en denken, tussen de praktijk en systematische reflectie op die praktijk, op basis van relevante bronnen.

Onderzoek en activiteiten

We zien de pedagogiek als een handelingswetenschap: in de manier waarop we onze kennis delen en reflectie uitvoeren, is het handelen het uitgangspunt. Dat betekent dat we wetenschappelijk doorwrocht, en tegelijkertijd toegankelijk willen zijn. En het betekent dat we nauw samenwerken met de NIVOZ-pijlers die dicht bij de praktijk staan: de opleidingen, het platform hetkind en het podium.

De NIVOZ-denktank kent een kleine onderzoeksgroep (vier mensen) en een bredere overlegkring ten behoeve van uitwisseling tussen de verschillende NIVOZ-pijlers.

Onderzoeksgroep:

Prof. dr. Rob Martens

Prof. dr. Luc Stevens

drs. Eveline Oostdijk

drs. Maartje Janssens

drs. Geert Bors

De denktank oefent verschillende activiteiten uit. Een van de activiteiten is het schrijven van kernpublicaties, die vervolgens op NIVOZ-platform hetkind worden gepubliceerd, mogelijk aandacht trekken in de traditionele media en een rol spelen in de publieke opinie.

Daarnaast wordt er vanuit de NIVOZ-denktank eigen onderzoek verricht. Dat onderzoek is ingebed in een werkproces bestaande uit onder meer:

- studiekring i.s.m. de leerstoel van Gert Biesta
- lectorenkring rondom de leerstoel van Gert Biesta
- onderzoek naar het traject Pedagogisch Tact

Leerstoel Pedagogische dimensies

De leerstoel '[Pedagogische dimensies van onderwijs, opleiding en vorming](#)' is ingesteld door het NIVOZ aan de [Universiteit voor Humanistiek in Utrecht](#). De leerstoel heeft een omvang van 0.2 fte en is op 1 april 2016 van start gegaan voor een periode van vijf jaar. De leerstoel wordt bezet door prof. dr. Gert Biesta en maakt deel uit van de [leerstoelgroep Educatie](#) van de UvH.

De instelling van de leerstoel moet begrepen worden tegen de achtergrond van het grotendeels verdwijnen van de pedagogiek als zelfstandige wetenschappelijke discipline aan de Nederlandse universiteiten, met name als gevolg van de specifieke dynamiek van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek in Nederland – een dynamiek die overigens niet in alle gevallen gelijkloopt met ontwikkelingen in anderen landen.

Prof. dr. Gert Biesta

Prof. dr. Gert Biesta (1957, Rotterdam) is vanaf januari 2019 tevens hoogleraar 'Public Education' bij het 'Centre for Public Education and Pedagogy' van Maynooth University in Ierland, na eerder enige tijd aan de Brunel Universiteit London werkzaam te zijn geweest. Hij is internationaal erkend specialist op het gebied van pedagogiek en was tussen 2015 en 2019 ook geassocieerd lid van de Onderwijsraad in Nederland.

Na een carrière als docent natuurkunde in het gezondheidszorgonderwijs studeerde hij pedagogiek en filosofie en was Biesta werkzaam aan universiteiten in Nederland, Engeland, Schotland en Luxemburg. Hij publiceert over de theorie van opvoeding en onderwijs, de methodologie van sociaalwetenschappelijk onderzoek, democratie en burgerschap, curriculumtheorie en -beleid, en de opleiding van leraren.

Gert Biesta heeft een groot aantal publicaties achter zijn naam staan, waarmee hij een belangrijke bijdrage leverde aan het debat in Nederland over goed onderwijs. *Goed onderwijs en de cultuur van het meten* (2012), *The Beautiful Risk of Education* (2014) - bekroond met de prijs voor het beste boek van Division B (curriculum) van de American Educational Research Association – en *De terugkeer van het lesgeven* (2018) en zijn daarin het meest in het oog springend.

Vijf richtinggevende thema's

In het structuurrapport zijn er vijf thema's die binnen de NIVOZ-leerstoel richtinggevend zijn voor onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening.

- Persoonsvorming
- Pedagogisch handelen
- Doel en bedoeling
- Pedagogische normativiteit
- Pedagogische kennis en de wetenschappelijke status van de pedagogiek

Oratie

Gert Biesta sprak op woensdag 11 april 2018 een inaugurele rede (oratie) uit in het Academiegebouw aan het Domplein in Utrecht. Het werk is onder de titel '*Tijd voor pedagogiek – over de pedagogische paragraaf in onderwijs, opleiding en vorming*' [hier](#) in zijn volledigheid terug te lezen.

NIVOZ-redacteur Geert Bors schreef – na een interview met Gert Biesta - een artikel, als toelichting op deze oratie.

[Gert Biesta: 'De wal keert het schip: velen accepteren de smalle definitie van onderwijskwaliteit niet meer'](#)

Kring van lectoren

Rondom de leerstoel is een *lectorenkring* opgericht. Deze lectorenkring is bedoeld als een kring, waarmee de activiteiten van de leerstoel in verbinding kunnen worden gebracht met het veld van onderwijs, opleiding en vorming, waarbij de aandacht zich vooral zal richten op interactie met de opleiding en verdere professionalisering van leraren en docenten.

Een groep van 15 lectoren – werkzaam in de opleiding van leraren – is uitgenodigd om gemiddeld drie keer per jaar bijeen te komen om gericht te werken aan relevante thema's. In het najaar van 2018 is er vanuit de lectorenkring rondom de leerstoel een symposium georganiseerd (Tijd voor pedagogiek) over onderwijspedagogiek in de context van de opleiding van leraren.

[Lees hier het verslag van het symposium](#) van de hand van Maartje Janssens.

Promovendi

In september 2016 zijn twee promotieprojecten van start gegaan: rondom de betekenis van aandachtige betrokkenheid in onderwijs en onderwijzen (Lisette Bastiaansen) en rondom de bijzondere mogelijkheden van de kunsten om in het onderwijs existentiële vragen te adresseren (Janeke Wienk).

[Lees hier meer.](#)

Daarnaast is Gert Biesta als tweede promotor/co-promotor betrokken bij een viertal andere promotieprojecten (burgerschap en democratie in het primair onderwijs; kunst, filosofie en onderwijs; conflictonderwijs; onderwijsbeleid en het vraagstuk van goed onderwijs).

Natuurlijk werkt NIVOZ samen met leraren en schoolleiders aan een veilige ruimte, waarin jongeren kunnen ontdekken voor welk leven ze op een gegeven moment verantwoordelijk willen zijn. Hoe dat leven eruit zal zien, kunnen we echter niet voorschrijven. NIVOZ daagt ons wel uit om daar kritische vragen over te stellen, onvermoede mogelijkheden open te houden en ondanks eigenzinnige keuzes toch met elkaar verbonden te blijven.

Prof. Dr. Joseph W.M. Kessels, is emeritus-hoogleraar Human Resource Development, aan de Universiteit Twente en emeritus-hoogleraar Opleidingskundig Leiderschap verbonden aan de Open Universiteit NL

over nivoz

*Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken
is een vrijplaats voor onderwijsprofessionals,
waar tijd en aandacht is voor
kleine en grote pedagogische vragen*

Waarom NIVOZ?

Hoe kunnen we alle kinderen en jongeren zich verbonden laten voelen met de wereld om hen heen? Hoe kunnen we ze laten groeien in autonomie en (zelf)vertrouwen, zodat ze een verantwoordelijke rol in die samenleving kunnen vervullen, welke functie of positie ze later ook gaan innemen?

De opdracht voor het onderwijs is groot. Niet minder dan het duurzaam voortbestaan van onze vrije, open en democratische samenleving staat op het spel. NIVOZ wil bijdragen aan een nieuw, fundamenteel perspectief op verbetering van het onderwijs, omdat we een verantwoordelijkheid ervaren voor het realiseren van een duurzame, menswaardige samenleving. In dit artikel schetsen we bouwstenen, vanuit een analyse van de huidige dilemma's waar de samenleving in het algemeen, en het onderwijs in het bijzonder, mee te maken heeft.

De urgentie voor een nieuw perspectief op goed onderwijs is hoog, want waar verbondenheid gewenst is, is nu veelal sprake van ontkoppelingen: tussen leerling en leraar, tussen relatie en prestatie, tussen opvoeding en onderwijs, lesstof en de wereld. Wat mist in het Nederlandse onderwijs is een fundamenteel perspectief op de rol, de functie en het handelen van alle betrokkenen in het onderwijs om de gewenste verbindingen tot stand te brengen.

Het gaat NIVOZ in deze context **niet** in de eerste plaats om de zogenaamd harde onzekerheden, veroorzaakt door bijvoorbeeld klimaatverandering, groeiende maatschappelijke ongelijkheid of fundamentele veranderingen in het domein arbeid; maar het gaat ons om de vraag hoe wij ons daartoe verhouden, hoe we verbonden zijn, of en hoe wij verantwoordelijkheid daarvoor willen aangaan en hoe wij onze jonge mensen toerusten om met durende onzekerheden om te gaan.

Onderwijs: relaties tussen mensen

Het huidige onderwijs kenmerkt zich door afhankelijkheid en ongelijkwaardigheid, wat de relatie tussen leraar en leerling onder druk heeft gezet. De bedoeling van het onderwijs is het vormen van mensen – wat betreft kennis, vaardigheden en zijnskwaliteiten – die een bijdrage leveren om de samenleving die we beogen, te realiseren. Dat is de pedagogische opdracht van het onderwijs.

Leraren moeten worden gesterkt en toegerust in het realiseren van die opdracht. Daartoe moeten zij in staat zijn hun eigen keuzes te maken, en hun handelen zelf te legitimeren (emancipatoir). De aandacht moet daarbij met name uitgaan naar de relatie met hun leerlingen. Want leerlingen kunnen, meer dan nu het geval is, in het gesprek over goed onderwijs worden betrokken.

Aan de verantwoordelijkheid, creativiteit en redelijkheid waarover leraren en leerlingen – omdat ze allemaal mensen zijn – beschikken, wordt in de meeste scholen nog geen recht gedaan. Daar gaan veel energie, motivatie en goede ideeën verloren.

Om meer menswaardig onderwijs te realiseren willen we niet pleiten voor het loslaten van alle structuren, of het breed invoeren van een nieuwe structuur. Immers, als we verplichte vernieuwing op zouden dringen, creëren we slechts nieuwe afhankelijkheden. Om de benodigde ruimte voor eigen keuzes en verantwoordelijkheid van leraren én leerlingen te creëren, is het naar ons idee daarom in de eerste plaats nodig om – in klein en groot verband – telkens opnieuw het gesprek te voeren over de bedoeling van onderwijs. Aan de hand van concrete, nabije onderwijspraktijken, zoals die dagelijks plaatsvinden.

Leraren zullen met elkaar, en in gesprek met ouders en leerlingen, samen moeten bepalen, binnen bestaande wettelijke kaders, welk onderwijs ze willen verzorgen, wat ze ermee beogen voor hun leerlingen in de samenleving die we vormen.

Daartoe zullen de leraren toegerust moeten zijn. Dat betekent dat ze beschikken over kennis en vaardigheden, dat ze zichzelf kennen, ook in relatie tot anderen, en voortdurend oefenen in het hanteren van hun persoonlijke morele kompas. Op die manier werken ze aan de pedagogische sensitiviteit, die nodig is om in de dagelijkse praktijk met leerlingen de juiste keuzes te kunnen maken en die te legitimeren. Daarin zullen ze gesteund moeten worden door schoolleiders, die dit voortdurende oefenen voorleven.

De legitimatie die leraren op basis van hun opleiding kunnen geven over de keuzes die ze in hun dagelijkse praktijk maken, zal hun gezag en positie verbeteren. Het wordt duidelijk welke maatschappelijke verantwoordelijkheid ze dragen en hoe bewust ze daarmee omgaan. Het beroep zal uitdagender worden, en meer voldoening geven.

Dit vraagt van lerarenopleiders dat zij voorleven in het legitimeren van keuzes, in het aanspreekbaar zijn op de congruentie tussen *wat* zij doceren, *hoe* zij doceren en *wie* zij zijn als docent, en, niet in het minst, in het uitdragen van het besef dat de voldoening van goed onderwijs niet bestaat uit het uitsluiten van risico, maar juist gevonden wordt in het erkennen en uithouden van de onzekerheid en onvoorspelbaarheid van menselijke ontwikkeling.

Onderwijsonderzoek is dienstbaar aan die zoektocht. Bovenstaande punten vragen niet zozeer om (meer) onderzoek naar ‘wat werkt’, als wel om onderzoek dat leraren houvast geeft bij de vraag ‘wat ertoe doet’ in hun dagelijkse praktijk. Dat referentiepunten geeft om de keuzes die ze noodgedwongen dagelijks maken, te legitimeren. Niet op basis van de valse zekerheid van extern geleverd ‘bewijs’, maar op basis van de innerlijke zekerheid van het professionele oordeel, waarin de eigen ervaring en de relatie met de leerling meewegen.

Dat betekent dat onderwijsonderzoek, veel meer dan nu het geval is, zou moeten vertrekken vanuit concrete praktijken. Er is behoefte aan meer beschrijving van praktijknabije onderwijsontwikkeling die, al tastend en zoekend, zich nu al voordoet. Door alleen vanuit bestaande theorie naar onderwijspraktijk te kijken, worden deze ontwikkelingen gemist, terwijl die juist betekenisvol zijn voor leraren en leerlingen. Niet alleen 'wat werkt', maar ook wat we wenselijk vinden moet gelegitimeerd kunnen worden. Voor die laatste vraag ontbreken nu de kaders.

Organisatie NIVOZ

De organisatie van stichting NIVOZ is gestoeld op de visie die we ook in het onderwijs uitdragen. Enkele principes komen prominent naar voren:

- Iedereen is toegerust voor zijn of haar eigen ontwikkeling
- Je moet de ruimte krijgen om te laten zien wat je kan, en die ruimte ook benutten
- Persoon en professie kunnen niet worden gescheiden
- Zonder relatie geen prestatie. We hechten veel waarde aan de kwaliteit van interactie tussen mensen.

Uit die principes is een moderne organisatievorm ontstaan; weinig hiërarchisch en zeer ambitieus, vol vertrouwen in elkaar, maar ook vol verwachtingen, met heel veel vrijheden, maar ook hoge verantwoordelijkheden. Een organisatie waar we elkaar uitdagen, ondersteunen en versterken.

In de afgelopen jaren is de organisatie uitgegroeid tot twintig mensen; een tiental medewerkers dat zijn werk veelal vanuit de thuishaven op landgoed De Horst in Driebergen verricht, plus een groep docenten die vanuit NIVOZ-opleidingen trajecten verzorgen. Stichting NIVOZ wordt geleid door een directie van twee, Gabrielle Taus (directeur-bestuurder) en Rob Martens (wetenschappelijk directeur). Daarnaast is er een Raad van Toezicht.

NIVOZ kan het vele werk dat op haar afkomt doen door een uitzonderlijk hoge betrokkenheid van de medewerkers en een groeiende groep vrijwilligers (waaronder de bloggers)- mensen binnen en buiten het onderwijs.

Historie NIVOZ

In maart 2018 nam prof. dr. Luc Stevens (77) afscheid als wetenschappelijk directeur van stichting NIVOZ, ruim vijftien jaar na oprichting (2003) van het *Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedzaken* Stevens droeg het stokje over

aan prof. dr. Rob Martens. In dit historische overzicht blikken we terug – beginnend in de academische context waarin Luc zijn sporen trok. Om vervolgens te zien van waaruit NIVOZ is ontstaan en op welke waarden het is gestoeld.

Het leidt geen twijfel dat Luc Stevens – van origine orthopedagoog - een grote staat van dienst heeft. Zijn publicaties zijn vanzelfsprekend voor lerarenopleidingen, tienduizenden leraren en schoolleiders heeft hij in lezingen of anderszins geïnspireerd en hij nam van meet af aan 'de stem van de leerling' serieus. Stevens' signatuur is herkenbaar in vele stromingen in het huidige onderwijs.

Luc Stevens

In grote lijnen kun je zeggen dat Luc Stevens van het als orthopedagoog 'behandelen' van jongeren met gedrags- en motivatieproblemen opschoof naar het 'voorkomen' van die problemen. Dat deed hij door juist duidelijk te maken wat de consequenties voor het onderwijssysteem zouden moeten zijn als je de behoeften van alle jongeren serieus neemt. Van 'curriculum' schoof hij op naar 'de leerling'. Maar met zijn uitspraak '*Zonder relatie geen prestatie*' kwam behalve de leerling ook de 'leraar als persoon' scherper in beeld.

Stevens kreeg in zijn academische carrière steeds meer moeite met de verwording van de wetenschap tot een smalle positivistische cultuur van meten en afrekenen. Dat is een jas die de pedagogiek en de relatie tussen opvoeder en kind niet goed past. Samen met de voorhoede van de (bèta) wetenschappen realiseerde hij zich dat meer nadruk moet worden gelegd op complexiteit, netwerken en patronen; dat 'alles met alles te maken heeft' en 'dat alles ertoe doet'. Ook, of juist, in het klaslokaal. Deze systemische blik op het leven stelt andere vragen aan zorg, management, economie, wetenschap en ook aan het onderwijs.

NIVOZ vanaf 2003

Na zijn emeritaat als hoogleraar aan de Universiteit Utrecht in 2003 richtte Luc Stevens stichting NIVOZ op. De oorspronkelijke drijfveer van NIVOZ lag bij de ontwikkelingsbehoeften van ieder kind en de consequenties daarvan voor het onderwijs. Met andere woorden: Hoe komt de ontwikkeling van ieder kind het beste tot zijn recht? Al snel kwam daarin de relatie tussen leerling en leraar centraal te staan. De slagzin '*Zonder relatie geen prestatie*' kreeg vleugels. En zo schoof de aandacht van ons werk op van kind naar leraar. De leraar zelf als belangrijkste (f)actor in de kwaliteit van onderwijs.

NIVOZ droeg uit dat interventies in onderwijs per definitie een morele component hebben. Immers als het gestandaardiseerde systeem wordt losgelaten, moeten voortdurend keuzes gemaakt worden om steeds weer *het goede* te doen. Het is van belang dat leraren en schoolleiders zich daarvan bewust zijn. Dat ze die (morele) component begrijpen, weten wat hun eigen morele werkelijkheid is en waar die vandaan komt (biografisch perspectief). Zo dient de ‘waartoe-vraag’ zich aan. *Wartoe dient het onderwijs? Waar leidt het toe? Waar zou het toe moeten leiden?*

In de opdracht van het onderwijs zit dus ook een maatschappelijke opdracht. We leven in een tijd van grote maatschappelijke en politieke onrust waarin liberale democratie op het spel lijkt te staan. NIVOZ ervaart een grote urgentie dat we ons bewust worden van de rol die onderwijs speelt in de vorming van de maatschappij van morgen. NIVOZ ziet dat ieder mens op een volwassen en verantwoordelijke manier in de samenleving kan staan.

Gedurende de afgelopen vijftien jaar ontwikkelde NIVOZ zich tot een onafhankelijk instituut dat de pedagogiek als wetenschap weer onder de aandacht bracht in onderwijspraktijk. Let wel: de pedagogiek is daarin geen verklarende, laat staan voorspellende wetenschap, maar een handelingswetenschap: kennis en praktijk zijn met elkaar verbonden!

NIVOZ werd bij een groter onderwijspubliek bekend door het opnieuw introduceren van het begrip *Pedagogische Tact* (2008) en het initiëren van *platform hetkind* (2011). In zijn invulling van de notie ‘pedagogische tact’ verbond Stevens het persoonlijke en pedagogisch relationele met de inhoudelijke vakbekwaamheid van de leraar. En goed onderwijs, belichaamd door leraren en schoolleiders, moet ook een doel of pedagogische opdracht hebben. Daarin liet hij zich inspireren door Gert Biesta, voor wie hij zich hard maakte ten aanzien van de NIVOZ-leerstoel Pedagogische dimensies. Onderwijs gaat verder dan het aanleren van (cognitieve) vaardigheden. De zogeheten ‘waartoe-vraag’ dient te worden beantwoord.

Duizenden leraren hebben de trajecten inmiddels gevolgd waarbij NIVOZ het eigen werk het voorbije jaar ook weer zelf kritisch tegen het licht heeft gehouden. Het leidde tot een herijking van het traject *Pedagogische Tact*. En een nadrukkelijker verbintenis met het vertrekpunt zoals het in de missie staat beschreven: wat is jouw pedagogische opdracht? Ook de artikelen op *platform hetkind* hebben in de selectie een scherpere focus gekregen, los van dat de website is geïntegreerd in die van NIVOZ. Alle activiteiten zijn ondergebracht onder één paraplu, waardoor de samenhang ook naar buiten toe helder en duidelijk is.

Zie ook op onze website: Interview Luc Stevens' woorden bij een naderend afscheid: over NIVOZ, over ademruimte en over de menselijke natuur

Directie

Gabrielle Taus, Rob Martens

Oprichter

Luc Stevens

Office en secretariaat

Jetty van der Grift, Georgina Catania

Maatschappelijk perspectief en netwerken

Nickel van der Vorm

Externe communicatie/marketing/publicaties

Rob van der Poel

NIVOZ-opleidingen

Ellen Emonds, Suzanne Niemeijer, Merlijn Wentzel, Ton van Rijn, Martijn Galjé,
Marleen van der Krogt en Anniek Verhagen

NIVOZ-podium, NIVOZ-platform, NIVOZ-denktank

Maartje Janssens, Eveline Oostdijk, Annemiek Planting, Geert Bors, Annonay
Andersson, Joyce van den Bogaard en Rikie van Blijswijk

Bezoek en postadres NIVOZ

De Horst 1

(landgoed De Horst, gebouw Vossesteyn, nr.7)

3971 KR Driebergen

Contact

Algemeen telefoonnummer: 0343-556750

Algemeen secretariaat: info@nivoz.nl

Twitter: @nivoz @hetkind

Facebook-pagina: Platform hetkind, pedagogische tact

stichting **nivoz**

www.nivoz.nl